

ČASOPIS LESNÍKOV, MAJITELOV A PRIATELOV LESA

3-4/2013

LES & LET KRUHY

Editorial

Ján Fillo

šéfredaktor

Konečne sme sa dočkali. Dlhá, silná a snehom nafúknutá zima už ustúpila. A hoci ešte potrvá, kým zlezie sneh z vyššie položených úpäť hôr, vlahy je dostatok, takže na väčšine lokalít hlásia – tohtoročná sezóna zalesňovania odštartovala. Pochopiteľne, aj my chceme byť pri tom, preto v dnešnom vydaní časopisu venujeme tejto téme osobitný priestor.

Už pred dvomi rokmi sme pri návšteve Semenolesu v Liptovskom Hrádku predpovedali, že do roku 2013 poklesne potreba sadbového materiálu a že po tomto roku bude zalesňovanie kalamitných plôch výrazne klesať. Je táto prognóza dnes pravdivá? Áno, začína sa naplňať dokonca skôr než sme očakávali. Ďalšie fakty hovoria, že periodicita semenných rokov sa predlžuje, a to aj u drevín, kde v minulosti nebolo treba vytvárať zásoby, pretože plodili každý rok. Narastá požiadavka na sadbový materiál z vyšších výškových stupňov, kde sa viac než v minulosti presúvajú zalesňovacie práce.

Pestovanie sadeníc okrem toho, že len málo ktorý producent má jasné objednávky na dlhšie obdobie dopredu, komplikujú aj takzvaní „producenti“, ktorí obhospodarujú len malé alebo žiadne škôlky, ponúkajú majiteľom lesa vo svojich ponukových listoch nereálne množstvá sadbového materiálu za neprimerane nízke ceny. Producentom, ktorí svoje sadenice reálne pestujú vo svojich škôlkach sa potom značne znižuje šanca predávať ich za primerané ceny. Pritom vstupné náklady škôlkarov sa každoročne zvyšujú, ale cena za sadenice sa už niekoľko rokov nezvyšuje, naopak, je snaha stláčať ceny sadeníc ešte nižšie.

Je zrejmé, že obnova lesa nie je vonkoncom „romantickou“ činnosťou...

z obsahu ...

- ROZHOVOR**
- 06 Spájame a obhajujeme záujmy lesníkov a vlastníkov lesa
- ČO NÁS ZAUJALO?**
- 08 Smrek obyčajný verzus zmena klímy – ako ďalej?
- O ČOM SA (NE)HOVORÍ?**
- 11 Pôvodnosť slovenských lesov? Nazývajte veci pravými menami!
- ŠTÁTNE LESY**
- 13 Už je tomu 90 rokov, čo spustili prvú lúštiareň
- ZÁKLADY LESA**
- 17 Čo trápi Združenie lesných škôlkarov Slovenska?
- NEŠTÁTNE LESY**
- 19 Aká je vhodná stratégia pre vlastníkov lesov?

- 22 VIETE, ŽE...?**
Čo sa zmení novým zákonom o pozemkových spoločnostiach?
- 24 TECHNICA**
Aké sú trendy mechanizácie v lesoch?
- 31 VY SA PÝTATE, MY ODPOVEDÁME**
Na otázky čitateľov odpovedá náš odborný spolupracovník
- 32 OBCHOD**
Keď nepomôže ani súdna cesta
- 34 DRAŽBY DREVA**
Na programe ďalšia verejná dražba dreva
- 46 O ČOM SA HOVORÍ**
Zelená ekonomika

LES - ročník 69/2013
Letokruhy - ročník 12/2013
Časopis pre lesníkov, majiteľov a priateľov lesa
Vydavateľ: Lesmedium SK, s.r.o. Bratislava
v spolupráci s Ministerstvom pôdohospodárstva a
rozvoja vidieka SR
Adresa redakcie:
Lesmedium SK, s.r.o.
Mierova 18, 821 05 Bratislava
Tel: 02/43427792, 0903 244 716
e-mail: lesmedium@nextra.sk
www.lesmedium.sk

Šéfredaktor: Mgr. Ján Fillo, mobil: 0903 244 716
Grafická úprava: MFA, s.r.o.,
Ing. arch. Marek Fillo
e-mail: marekfillo@mfarh.sk
Predplatné: Miroslav Kucian Perex K+K
tel: 0903 459 764, 02/43427792
e-mail: perex.k@stonline.sk
Informácie o predplatnom:
Tel: 0903 459 764, 02/43427792
Príjem inzercie: 0903 244 716
e-mail: lesmedium@nextra.sk
Celoročné predplatné: 7,57 EUR

Názory publikované v diskusných rubrikách nemusia
byť totožné so stanoviskom redakcie a redakčnej rady.
Redakčná rada časopisu LES:
Ing. Ján Mizerák - predseda
Prof. Ing. Július Novotný, CSc.
Ing. Marián Ondrejčák
Ing. Erik Rozkopal - výkonný tajomník
Ing. Ján Švančára
Doc. Ing. Jaroslav Škvarčina, CSc.
Ing. Jozef Jendruch, PhD., Ing. Jozef Dóczy
Ing. Ján Mrenica,
Ing. Milan Zúbrík, PhD., Mgr. Ján Fillo

Odborní konzultanti Letokruhov:
Doc. Ing. Jozef Koniópka, CSc.
Prof. Ing. Milan Saniga, DrSc.
Ing. Blážej Možuča, Ing. Ján Štefánik
Ing. Milan Fischer,
Ing. Jan Václavík
Ing. Drahos Brezula
Ing. Lubomír Novák, CSc.
Vlastimil Zeman, Dipl.-Ing. Herbert Grill
Mediálny partner: „Lesnícka práca“ /ČR/
ISSN 1337-9712
EV: 3432/09

Aký je neštátny lesnícky sektor na Slovensku a aká stratégia je preň vhodná?

Zuzana Sarvašová, Jana Lásková, Matej Schwarz

Národné lesnícke centrum Zvolen

Jaroslav Šálka, Zuzana Dobšinská, Zuzana Hricová, Daniel Halaj

Lesnícka fakulta technickej univerzity Zvolen

Jedným z cieľov projektu VYNALES (Výskum vplyvu neštátneho vlastníctva lesov na politiky súvisiace s lesníctvom) o ktorom sme informovali v čísle Les&Letokruhy 9-10/2012, je vypracovať a poskytnúť odporúčania a návrhy pre organizácie vlastníkov lesov pri presadzovaní svojich priorít. Začiatkom decembra 2012 sa na NLC vo Zvolene konal odborný seminár Aktuálne otázky ekonomiky a politiky lesného hospodárstva Slovenskej republiky, kde riešitelia projektu VYNALES spoločne so zástupcami praxe pristúpili k analýze silných a slabých stránok neštátneho sektora nášho lesného hospodárstva. V rámci spoločného workshopu s asi 60 účastníkmi podujatia sme vypracovali tzv. SWOT analýzu neštátneho sektora lesného hospodárstva Slovenskej republiky, ktorú vám v tomto príspevku predstavujeme.

Čo je to SWOT analýza?

SWOT analýza je nástroj strategického plánovania, ktorý sa používa na hodnotenie silných a slabých stránok, príležitostí a hrozieb podniku, organizácie alebo projektu za účelom dosiahnuť určitý cieľ. Pomenovanie SWOT je odvodené od anglických názvov jednotlivých častí analýzy: STRENGTHS – silné stránky, WEAKNESS – slabé stránky, OPPORTUNITIES – príležitosti, THREATS – ohrozenia. Silné stránky predstavujú vnútorné vlastnosti, ktoré môžu napomôcť k dosiahnutiu cieľa, slabé stránky sú vnútorné vlastnosti, ktoré sťažujú dosiahnutie cieľa, príležitosti sú externé podmienky, ktoré môžu dopomôcť k dosiahnutiu cieľa a v neposlednom rade ohrozenia sú taktiež externé podmienky, ktoré môžu však, naopak, sťažiť dosiahnutie cieľa.

Cieľom SWOT analýzy bolo popísať súčasnú situáciu v záujme formovania budúcej stratégie neštátneho sektora LH SR pri presadzovaní svojich priorít.

Všetci účastníci podujatia mali možnosť sa k podkladom pre SWOT analýzu vyjadriť a prezentovať ich osobné skúsenosti a pohľad na neštátny sektor lesného hospodárstva SR ako na celok. Do moderovanej diskusie sa mohli zapojiť účastníci seminára dvomi spôsobmi: verejným vystúpením ústnou formou, alebo anonymne - písomným príspevkom na rozdane kartičky. Diskusie sa zúčastnili zástupcovia neštátneho sektora z rôznych združení, spoloč-

ností a urbárov. Medzi najaktívnejších diskutujúcich patrili zástupcovia Únie regionálnych vlastníkov neštátnych lesov Slovenska a jej členovia z regiónov Gemera, Žiliny, Tatier, Liptova, Združenie vlastníkov spoločenstevných a súkromných lesov Banskobystrického kraja, pracovníci mestských lesov Brezno, Košice, Banská Bystrica, Občianske združenie neštátnych vlastníkov lesov Oravy, Pozemkové spoločenstvo Vrbičica, Slovenská lesnícka spoločnosť a iní. Početné podklady, ktoré sme takto získali sme následne zoskupili podľa spoločných tém a významnosti. Celkom sme získali 23 priamo zaznamenaných bodov z diskusie a 35 písomných vyjadrení. Najviac podnetov bolo pre slabé stránky a ohrozenia. Výsledky analýzy uvádzame nasledovne.

SWOT analýza neštátneho sektora LH SR

Aké sú možné stratégie?

Výstup zo SWOT analýzy spočíva v porovnávaní vonkajších hrozieb a príležitostí s vnútornými silnými a slabými stránkami neštátneho sektora nášho lesného hospodárstva, čo vedie k formulácii vhodnej stratégie a umožní zástupcom a organizáciám neštátneho sektora lesného hospodárstva orientovať sa len na také príležitosti, ktoré zodpovedajú jeho schopnostiam a umožnia vyhnúť sa hrozbám, proti ktorým sa nedokáže brániť. Poznáme štyri strategické varianty matice SWOT. Tieto stratégie vychádzajú z analýzy vonkajšieho

prostredia (a príležitostí) a z analýzy vnútorného prostredia (slabostí a síl).

Na základe zistených skutočností a analýzy vonkajšieho (príležitostí a hrozieb) a vnútorného prostredia (slabostí a síl) je možné popísať nasledovné stratégie:

SO Stratégia využitia silných stránok na realizáciu príležitosti je v neštátnom sektore spojená s existenciou združení, aktívnych lídrov a členov, ktorí sa podieľajú na možnostiach získavania finančných zdrojov. Vzhľadom na identifikované príležitosti, ktoré sú nepomerne malé oproti ostatným atribútom analýzy, nemôžeme predpokladať, že táto stratégia bude veľmi výrazná. Môžeme tu však identifikovať aj možnosť využívania územia, atraktívneho majetku, pozemkov so zachovalým prírodným dedičstvom, ktorého základom je práve vlastníctvo a vzťah k majetku ako silná stránka sektora.

ST Stratégia využívania silných stránok na zamedzenie vonkajších ohrožení je vhodnejšou stratégiou pre neštátny sektor. Dôvodom je prevaha vonkajších ohrožení a relatívna sila vnútorných stránok. Vznik a existencia združení je silnou stránkou, ktorá dokáže efektívne minimalizovať ekonomické hrozby spôsobené globálnou ekonomickou krízou aj tie na národnej úrovni. Združovanie prináša vlastníkom také výhody na prekonanie, respektíve zmiernenie takýchto problémov, ktoré by samostatne nedokázali využiť. Úlohu tu

Nešťátne lesy

však znovu zohrávajú aktívne osoby nešťátneho sektora, ktoré sa dokážu angažovať v prospech finančných výhod či príspevkov od štátu. Čo sa týka vlastníctva na jednej strane a jeho obmedzovania na strane druhej, toto predstavuje určitý protiklad a silná stránka tu predstavuje len akýsi predpoklad pre vytváranie nových pravidiel. Právne prostredie a hlavne jeho negatívne aspekty na nešťátny sektor môžu byť znova minimalizované angažovaním sa aktívnych a akceptovaných lídrov v prospech sektora. Problematika ochrany prírody a získavania náhrad je vo svojej podstate daná typom vlastníctva, avšak toto je znova obmedzované právnym prostredím.

WO Stratégia minimalizovania alebo prekonania vnútorných slabých stránok na využitie príležitostí v nešťátnom sektore tkvie v rozdrobenosti a fragmentácii vlastníctva a členov združení. Táto slabá stránka sa však

dá len ťažko prekonať, ide o dlhodobý problém, ktorý sa nedarí riešiť systémovo. Dosahovanie potrebnej odbornosti vlastníkov je však stránkou, ktorú podporuje príležitosť existencie silného odborného zázemia v oblasti lesníctva. Zvýšenie aktivity členov a zjednocovanie názorov môže prispieť k schopnosti lepšie využívať zdroje financovania a lepšieho využívania pozemkov, kde sa vyžaduje aj spoločný prístup, respektíve súhlas majiteľov. Existenciu určitej výhody na trhu s drevom by zaručila chýbajúca koordinácia medzi jednotlivými združeniami.

WT Stratégia. Minimalizácia slabých stránok na odstránenie, respektíve minimalizáciu rizík je pre nešťátny sektor ako stratégia veľmi aktuálna z toho pohľadu, že tu existuje veľké množstvo negatívnych stránok v relatívne veľmi obmedzujúcom vonkajšom prostredí. Nešťátny sektor by mal využiť všetky snahy na odstránenie slabých stránok,

ktoré sú prezentované aj v stratégii minimalizovania vnútorných slabých stránok na využitie príležitostí. Ide hlavne o získanie pomernej jednoty názorov členov združení a koordinácia samotných združení na zamedzenie negatívnym finančným vplyvom z vonkajšieho prostredia (nadmárodného aj národného). Taktiež by sa mala využiť názorová jednotnosť v prospech eliminovania konfliktných záujmov pri obhospodarovaní lesa a obmedzeniach v súvislosti s ochranou prírody aj zo strany štátu.

SWOT analýza dáva dobrú možnosť pre opísanie súčasnej situácie a možných strategických prístupov. V ďalšom kroku je potrebné sústrediť sa na zvolené stratégie a zvoliť opatrenia a aktivity pre ich realizáciu.

Podakovanie: Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0057-11.

Snímky: Boris Pekarovič

Neštátne lesy

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Vlastníci</p> <ul style="list-style-type: none"> Existencia dobre fungujúcich združení s akceptovanými lídrami Vzťah k lesom ako osobnému majetku (osobný záujem) Hrdosť, že neštátne lesy dokážu sami hospodáriť v lese Citové puto k dedičstvu Svojprávnosť Možnosť združovať sa podľa spoločných záujmov <p>Ekonomika a riadenie</p> <ul style="list-style-type: none"> Vysoká ekonomická efektívnosť pri obhospodarovaní lesa Pružnejšia organizačná štruktúra – vysoká operatívnosť (napr. neexistuje 3-stupňové riadenie ako v štátnych lesoch) Kontrola činnosti subjektu prebieha len raz do roka (valné zhromaždenia) → menší stres pri práci Voľnejšia ruka pri odbornom rozhodovaní Možnosť získať peniaze, palivové drevo Relatívna samostatnosť <p>Majetok</p> <ul style="list-style-type: none"> Neštátni vlastníci lesov vlastní až 52,3% lesov SR Vlastníctvo území atraktívnych pre rekreáciu a ochranu prírody 	<p>Vlastníci</p> <ul style="list-style-type: none"> Veľký podiel drobných vlastníkov bez odborného vzdelania Fragmentácia a rozptýlené vlastníctvo lesov Spolupodielníctvo, urbáre (zastupovanie aj neznámych vlastníkov) Rozdrobenosť členskej základne (mnohí nebyvajú v obci, zaujíma ich iba nájomné a dividendy) Pri roztriešení slabý hlas pri presadzovaní vlastných názorov Veková štruktúra vlastníkov – mladí nemajú vzťah k pôde Okrem lídrov chýbajú v nešt. sektore aktívni členovia Osobné záujmy členov (často protichodné), zákernosť, bezohľadnosť, závisť, bezočivosť mnohých spolumajiteľov Malá možnosť dohody medzi drobnými vlastníkmi <p>Ekonomika a riadenie</p> <ul style="list-style-type: none"> Nejasné vzťahy vo fungovaní pozemkových spoločenstiev Slabá práca s verejnosťou Spoločné hospodárenie na spoločnom majetku Vplyv zastupiteľstiev miest a obcí Neinformovanosť Neorganizovanosť Každý subjekt má svoju odlišnú firemnú kultúru Rôzne názory členov na to, ako by sa mal urbár riadiť Veľké právomoci štátu ohľadom PSL „drobenie urbárov“ „drobenie poľovných revírov“ Problémy pri vydávaní majetku a spôsobené ekonomické krivdy Pohľad na súkromné lesy cez prizmu soc. lesného zákona a štátneho podniku Chýba koordinácia predaja dreva medzi neštátnymi subjektmi
<p>Príležitosti</p> <p>Odborný a ľudský potenciál</p> <ul style="list-style-type: none"> Silné odborné zázemie lesníctva na Slovensku pre podporu neštátneho sektora Silné odborné zázemie v SR Ľudský potenciál na vidieku Európske skúsenosti s hospodárením drobných vlastníkov na vidieku <p>Ekonomické faktory</p> <ul style="list-style-type: none"> Rastúci dopyt po dreve a po iných službách Výkon práva poľovníctva majiteľmi Zber lesných plodov Možnosti v obchodovaní Podpora neštátneho sektora LH cez PRV Využitie vonkajších finančných zdrojov <p>Majetok</p> <ul style="list-style-type: none"> Atraktívne prostredie s relatívne zachovalou prírodou v chránených územiach aj inde Obrovský potenciál územia Tlak štátu na združovanie <p>Právne prostredie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nová legislatíva (výslovné delenie na štátne a neštátne lesy) Platby za verejnoprospešné služby (potreba zahrnúť do zákona) Ľahší prístup k financiám od štátu Štát zaujíma iba platba daní, štátnu správu plnenie PSL 	<p>Ohrozenia</p> <p>Odborný a ľudský potenciál</p> <ul style="list-style-type: none"> Pretrvávajúci pohľad verejnosti na lesníkov a majiteľov lesa ako tých, ktorí „škodia lesu“ Mimovládne organizácie (ochranári) z obdobia pred reštitúciou majetku „zdedené“ chránené územia bez možnosti rozhodnúť sa a súhlasiť resp. nesúhlasiť s ich existenciou OLH platený majiteľmi – závislý, poplatný, zviazané ruky Časté personálne zmeny ústredných orgánov štátu a ministerstva <p>Ekonomické faktory</p> <ul style="list-style-type: none"> Krízová ekonomická situácia Nedostatok finančných zdrojov zo strany štátu Náročná byrokratická bariéra zo strany ministerstva pri záujme o čerpanie eurofondov a dotácií Kolísaveosť trhu s drevom Obmedzovanie hospodárenia z titulu ochrany prírody (bez finančnej náhrady) Neefektívne náklady – komunikácia so štátnou správou, OLH Vplyv cenotvorby LSR Vysoké zaťaženie komunálnymi daňami <p>Majetok</p> <ul style="list-style-type: none"> Socialistický pohľad na les, lesníctvo zo strany štátu a spoločnosti Zvyšujúce sa strety záujmov pri využívaní lesov Neschopnosť štátu reálne pochopiť sceľovanie Štát nepodporuje a spomaľuje reštitúcie Snaha štátu o štátny dirigizmus v neštátnych lesoch, v hospodárení v lesoch Pozemkové úpravy nie sú realizované na lesných pozemkoch Vplyv rozsiahlych kalamít <p>Právne prostredie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Obmedzenia cez rôzne vyhlášky, napr. „vtáčie územia“ bez akýchkoľvek kompenzácií Štátne vlastníctvo vôd a podzemných priestorov bez náhrady Snaha o zavedenie spolufinancovania LHP Malá vymožitelnosť práva (bezmocnosť voči zberačom lesných plodov a zlodejom dreva – drancovanie lesa) Aplikácia socialistických zákonov v demokracii – súkromné vlastníctvo vs. štát Neriešená problematika bezplatného strpenia produktovodov (plynovod, elektrovod, a p.) – chýba legislatíva a odporuje to Ústave SR Zlý zákon o dedičstve – drobenie majetku Neexistujú pevné pravidlá pre činnosť subjektov (zákon o Pozemkových spoločenstvách) Veľký vplyv lobistických finančných skupín na tvorbu legislatívy ohľadom LH